

Mit Schirm, Charme und Melone

Ook Emma Peel kon de textiel niet redden

Het Veenpark in Barger-Compascuum is bij velen bekend, maar er is bijna geen Nederlander die het net aan de andere kant van de grens gelegen Emsland-Moormuseum kent. Hetzelfde geldt voor het spiegelbeeld van het textielmuseum Jannink in Enschede, sinds enkele jaren onderdeel van museum Twentse Welle. Dat Twente vroeger een belangrijke textielregio was en dat er een museum is dat de geschiedenis van duizenden arbeiders, hun werk en hun fabrieken laat zien weten velen. Maar dat net aan de andere kant van de grens, in de Duitse stad Nordhorn, begin jaren '60 de textiel fabrieken aan bijna 12.000 mensen werk boden is vrijwel onbekend. Behalve bij de Nederlanders die een baan vonden bij Niehues & Dütting, Povel en Rawe. En dat waren er nogal wat.

Diana Rigg speelde als Emma Peel in de jaren '60 een hoofdrol in de Britse tv-serie De Wrekers, in Duitsland op de buis onder de titel Mit Schirm, Scharme und Melone. Vanwege haar populariteit was ze ingehuurd door de firma Povel om Treviramide te doen verkopen. Trevira is garen gemaakt uit polyester. Het was de vervanger van de katoenen stoffen die de textiel fabrieken eerst produceerden, maar die in lagelonenlanden in Zuidoost-Azië veel goedkoper werden verwerkt. Trevira en andere kunststoffen zorgden nog een poosje voor winst, maar eigenlijk was het gebruik ervan een teken dat het verval al was ingetreden. Opkomst en verval van Nordhorn als textielstad wordt in drie plaatselijke musea getoond: de stadsgeschiedenis in de spinnerijtoren van Povel, werkende textielmachines in de voormalige weverij van dezelfde firma en de

permanente tentoonstelling Menschen, Mode & Maschinen in de compleet verbouwde spinnerij van NINO (Niehues Nordhorn).

Het NINO-gebouw is in 1929 als spinnerij in gebruik genomen en in 2009 opgeleverd als centrum van cultuur en economie, dat behalve aan het museum onderdak biedt aan een bank, een conferentieoord, bedrijfsartsen, advocaten en architecten. In de tussentijd tachtig jaar hebben er vele duizenden een baan gevonden bij de firma Niehues & Dütting, in 1897 opgericht door Bernhard Niehues uit Münster en Friedrich Dütting uit Osnabrück. De firma bood bij oprichting werk aan 60 personen, vier keer zoveel als de Nordhorner textielkoopman Anton Povel in dienst had toen hij in 1872 de textiel firma Povel begon. Nordhorn was toen een onbeduidend plattelandstadje met amper

Nordhorn is de hoofdstad van het district Grafschaft Bentheim. De stad telt 53.000 inwoners. Handel, handwerk en landbouw waren tot halverwege de 19e eeuw de belangrijkste economische pijlers. Daarna domineerde de textielindustrie, tot het laatste kwart van de 20e eeuw. Sinds de achteruitgang van de textielindustrie zijn er enkele nieuwe bedrijven naar Nordhorn gekomen, maar het verlies aan arbeidsplaatsen kon niet worden goedgemaakt.

Tegenwoordig is de stad vooral het centrum van dienstverlening voor een groot verzorgingsgebied. Vergeleken met de gemiddelde inwoner van Duitsland staat de klanten zelfs twee keer zoveel winkelopervlakte tot hun beschikking.

De stad biedt toeristen veel kunstgalerieën, er is een dierentuin, een overdekte ijsbaan, er zijn zomerconcerten, een boottocht op de Vecht behoort tot de mogelijkheden en er kan een bezoek worden gebracht aan het net buiten de stad gelegen klooster Frenswegen.

1700 inwoners. Honderd jaar later telde de stad 45.000 inwoners en had Povel zo'n 2.000 mensen in dienst. Dat waren er overigens veel meer geweest. Samen met NINO en Rawe, in 1911 opgericht door de textielkoopman Bernhard Rawe, zorgde Povel ervoor dat in het topjaar 1960 bijna 12.000 werknemers uit Nordhorn, Uelsen, Neuenhaus, Emlichheim en de Nederlandse grensstreek van Coevorden tot Denekamp brood op de plank hadden. Nordhorn was na de Tweede Wereldoorlog een van de belangrijkste

tig bedrijfsfotografen aan het werk voor catalogussen, reclamekrantjes en bedrijfstijdschriften. Veel van die foto's maken onderdeel uit van de tentoonstelling, die zowel de goede als slechte kanten van de fabriek toont. Zo wordt de oorlogstijd in het geschiedenisoverzicht niet weggemoffeld. De nazipartij van Hitler was volop in de fabriek aanwezig, er werkten dwangarbeiders en er werd voor het leger geproduceerd. Maar er is ook aandacht voor de schenking in 1953 van een stuk grond aan de stad, voor de bouw van

tot Dressing Room, een kleedruimte met meer dan honderd originele kledingstukken van NINO, Povel en Rawe die uitgeprobeerd mogen worden.

De tentoonstelling sluit af met een levensgrote foto waarop stakende arbeiders zijn te zien die een meters lang textiel lint dragen met de tekst NINO darf nicht sterben. Tevergeefs, want de textiel was een aflopende zaak. Dat begon al in 1963, toen bij Povel de eerste honderden werknemers op straat kwamen te staan. Zes jaar later

textielsteden van de Bondsrepubliek en NINO een van de toonaangevende en bekendste ondernemingen in Europa. Die bekendheid was bijvoorbeeld zichtbaar in het voetbalteam van Hannover '96, dat gekleed ging in jassen gemaakt van NINO-Flex: winddicht, waterafstotend en toch ademend, aldus het verkoopverhaal. Ook de voormalige international van HSV, Uwe Seeler, liet spullen voor zijn sportwinkel maken bij NINO. Dat valt niet alleen te lezen in de expositie Menschen, Mode & Maschinen, maar is er ook te zien. NINO zette regelma-

een voetbalstation voor Eintracht Nordhorn. De naam van dat stadion heeft daar nog lang aan herinnerd, want tot 1990 heette het huidige Eintracht Stadion de Bernhard Niehues Kampfbahn.

De permanente expositie in het NINO-gebouw laat de geschiedenis behalve in woord en beeld ook zien in textiel. Over vrijwel de hele lengte van de grote zaal is mode te zien uit de jaren '50, '60, '70 en '80. En nog mooier: de bezoekers mogen de kledingstukken ook passen. Een deel van het museum is omgebouwd

werd de fabriek door een concurrent overgenomen en in 1978 ging Povel failliet. Struikelend hield NINO het vol tot 1994 en het drastisch afgeslankte Rawe zelfs tot 2001, maar uiteindelijk moesten net als in Nederland alle textiel fabrieken de poort sluiten. Momenteel telt de Grafschaft Bentheim nog zo'n 20 textielondernemingen, waarvan een paar in Nordhorn, maar de omvang is zo gering dat gerust gezegd kan worden dat de textiel uit Nordhorn is verdwenen. Met uitzondering van het Stadtmuseum Nordhorn natuurlijk. ■

Openingstijden:

De expositie in het NINO-gebouw is te zien van dinsdag t/m zaterdag, van 14.00 tot 18.00 uur. Op zondag vanaf 11.00 uur. Volwassenen betalen 4 euro entree, jongeren 1 euro. De Poveltoeren en de museumfabriek in de oude weverij zijn alleen toegankelijk op zaterdag en zondag, van 14.00 tot 18.00 uur. Voor een combikaartje voor beide musea betaalt een volwassene 3 euro, jongeren betalen niets.

www.stadtmuseum-nordhorn.de